

Opgraving, variant archeologische begeleiding

**De Wip Fase 2, Maassluis
Gemeente Maassluis**

IDDS Archeologie rapport 2103

Colofon

Projectnummer	52230717
OM-nummer	4559680100
In opdracht van	Van Dijk Maasland BV
Auteurs	G. Sterk, M.C. van Dam, A.M.H.C. Koekkelkoren
Redactie	S. Moerman
Versie	1.9
Status	definitief

Autorisatie

S. Moerman	Senior KNA Archeoloog	17-04-2018
------------	-----------------------	------------

Goedkeuring

J. van der Vliet	Gemeente Maassluis	
------------------	--------------------	--

© IDDS Archeologie
Noordwijk, juni 2018
ISSN 2212-9650

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijkseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk

T 071 - 402 85 86
info@idds.nl
www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

www.idds.nl

SAMENVATTING:

Op 5, 6 en 9 maart 2018 heeft IDDS Archeologie in opdracht van Van Dijk Maasland BV een opgraving, variant archeologische begeleiding, uitgevoerd aan de Wip in Maassluis, gemeente Maassluis. De aanleiding voor dit onderzoek zijn de geplande kadewerkzaamheden, waarbij het zuidelijke deel van het huidige straatniveau afgegraven is tot een diepte van 0,20 tot 0,85 m NAP voor de vervanging van de kademuur. Bij de begeleiding is één werkput aangelegd over de gehele oppervlakte van de te begeleiden werkzaamheden.

Het doel van de opgraving, variant archeologische begeleiding, is een verdere detaillering te geven in de bewonings- en bebouwingsgeschiedenis van Maassluis. Op de onderzoekslocatie zijn de fundamenteen aangetroffen van de bebouwing die hier tussen de zestiende eeuw en circa 1911 heeft gestaan en zich in deze periode heeft ontwikkeld. Het zijn de resten van wat vermoed wordt het brugwachtershuis te zijn geweest. Dit zestiende-eeuwse bakstenen gebouw werd in ieder geval in de zeventiende en negentiende eeuw verbouwd en gesplitst. In de negentiende eeuw is er sprake van een driedeling en zijn er een bakkerij en een scheepsmakerij gevestigd. Een kleine uitbouw, waarvan geen resten werden aangetroffen, fungeerde als bergplaats voor de brandspuit. De aangetroffen perceelgrenzen en fundamenteen komen overeen met de informatie aanwezig op historische kaarten en prenten.

Met uitzondering van het verzamelde bouwmateriaal uit de afzonderlijke fundament- en muurresten, valt het overgrote merendeel van de vondsten in de categorie Keramiek. Op een enkele uitzondering na is het keramiek afkomstig uit de ophogingslagen uit het begin van de 20^e eeuw, toen het straatniveau van De Wip verhoogd werd naar het huidige niveau.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Onderzoekskader	5
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek	5
1.3. Ligging van het plangebied.....	6
2. VOORONDERZOEK.....	8
3. WERKWIJZE	11
4. FYSISCH GEORGRAFIE.....	12
4.1. Beschrijving van de profielen.....	12
4.2. Interpretatie.....	13
5. SPOREN, STRUCTUREN EN DE BOUWHISTORISCHE ANALYSE.....	14
5.1. Inleiding.....	14
5.2. De resten van het brugwachtershuis/politiepost.....	15
6. VONDSTEN	23
6.1. Aardewerk.....	23
6.2. Keramisch bouw materiaal	24
7. SYNTHES EN CONCLUSIE.....	26
8. BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN.....	27
LITERATUUR EN KAARTEN	29
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	30

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	De Wip Fase 2
<i>Onderzoekmeldingsnummer</i>	4559680100
<i>Plaats</i>	Maassluis
<i>Gemeente</i>	Maassluis
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Maassluis D 7587 en 10987
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Coördinaten Centrum</i>	77.030/437.630
<i>Oppervlakte plangebied</i>	1.000 m ²
<i>Oppervlakte onderzoeksgebied</i>	100 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Kadeverbetering
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: mevr. A.M.H.C. Koekkelkoren Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: akoekkelkoren@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Maassluis Contactpersoon: dhr. J. van der Vliet Postbus 55 3140 AB Maassluis Tel: 14010 E-mail: j.van.der.vliet@maassluis.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie en vondsten</i>	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Zuid-Holland Kalkovenweg 23 2401 LJ Alphen aan den Rijn
<i>Uitvoeringsperiode onderzoek</i>	5, 6 en 9 maart 2018

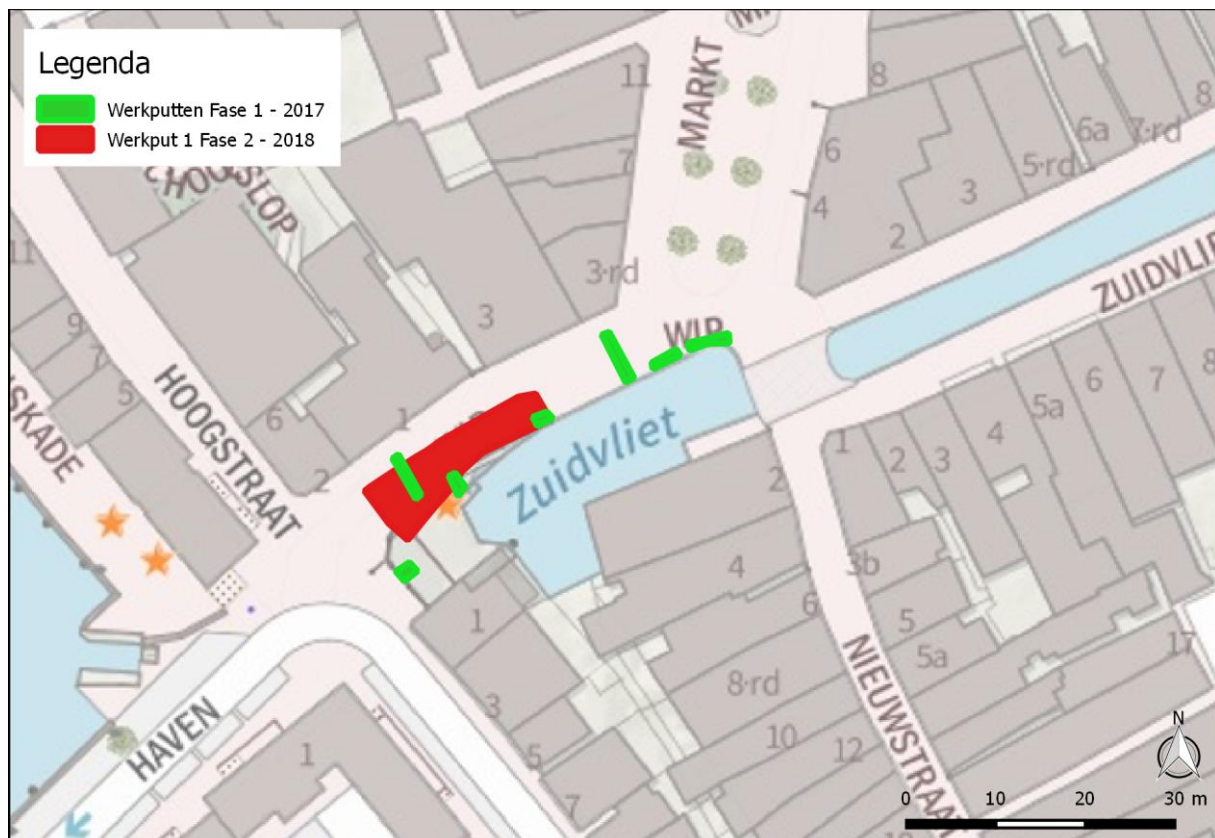
1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van Van Dijk Maasland BV heeft IDDS Archeologie en Bouwhistorie op 5, 6 en 9 maart 2018 een opgraving, variant archeologische begeleiding, uitgevoerd aan de Wip in Maassluis, gemeente Maassluis. De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande kadeverbetering, waarbij het zuidelijke deel van het huidige straatniveau afgegraven is tot een diepte van 0,20 tot 0,85 m NAP voor de vervanging van de kademuur. Deze was in dusdanig slechte staat dat het opgaande werk moest worden gesloopt en de fundering moest worden hersteld. Uit de archeologische begeleiding (protocol proefsleuven) Fase 1, die in mei 2017 plaatsvond, kwam naar voren dat de resten van het gebouw dat hier tot circa 1911 heeft gestaan, onder de aanwezige bestrating en ophogingslagen nog aanwezig waren (Koekkelkoren 2017, 14).

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0 (KNA; Centraal College van Deskundigen 2016) en conform het Programma van Eisen (PvE) dat voor dit onderzoek is opgesteld door Vestigia (Visser 2017). Het veldwerk is uitgevoerd door Michel van Dam (bouwhistoricus BNB) en Gijs Sterk (KNA archeoloog MA), de leiding was in handen van René Torremans (Senior KNA Archeoloog).

Deze rapportage bevat de resultaten van Fase 2 (Figuur 1) van het onderzoek.

Figuur 1: De werkputten van De Wip Fase 1(2017) ten opzichte van werkput 1 De Wip Fase 2 (2018).

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

Het doel van het proefsleuvenonderzoek, variant archeologische begeleiding, is een verdere detaillering te geven in de bewonings- en bebouwingsgeschiedenis van Maassluis. Om de doelstelling te realiseren dient op de volgende onderzoeksvragen een antwoord te worden gegeven:

- Zijn op de onderzoekslocatie sporen van bewoning of bebouwing of andersoortige archeologische sporen aanwezig? Zo ja, wat is de ligging (x, y, z), verspreiding, aard, datering en fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering) van deze sporen?
- Welke structuren kunnen in de sporen(clusters) worden onderscheiden?
- Zijn archeologische vondsten aanwezig? Zo ja, wat is de verspreiding (x, y, z), aard, datering en mate van conservering van deze vondsten?
- Welke fasering is er binnen de vindplaats te onderscheiden?
- Kan op grond van de bebouwingssporen een reconstructie gemaakt worden van de bebouwing in het onderzoeksgebied in de verschillende gebruiks-/bewoningsfasen? Zo ja, hoe ziet deze reconstructie eruit en in hoeverre komt deze overeen met de historische kaarten uit dezelfde perioden?
- Kan op grond van de bebouwingssporen en van de overige sporen een reconstructie gemaakt worden van het gebruik van de verschillende gebouwen binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, hoe ziet deze reconstructie eruit?
- In hoeverre strekt de vindplaats/strekken de aangetroffen sporen en structuren zich uit buiten het onderhavig onderzoeksgebied?
- In hoeverre zijn de in het onderzoeksgebied aangetroffen sporen en structuren verstoord door latere activiteit en waar bestaan deze verstoringen uit?
- Welke aanbevelingen kunnen er op grond van de onderzoeksresultaten worden gedaan ten aanzien van archeologische onderzoek op belendende percelen?

1.3. Ligging van het plangebied

Het plangebied, zoals weergegeven in bijlage 1, ligt in het westelijk deel van het historische centrum van Maassluis, ten noorden van de Zuidvliet. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 3. Ten tijde van het veldonderzoek was het plangebied in gebruik als talud aansluitend op de weg vanaf de Doctor Kuyperskade in het westen, naar de kruising met de Hoogstraat, Haven en Zuiddijk in het zuidoosten (Figuur 2). Het onderzochte gebied De Wip Fase 2 sluit aan en overlapt gedeeltelijk met de onderzochte gebieden van De Wip Fase 1 (Figuur 1).

Figuur 2: De Wip tijdens de aanleg van werkput 1 op 5 maart 2018.

2. Vooronderzoek

In het plangebied heeft eerder onderzoek plaats gevonden in de vorm van een in 2015 uitgevoerd bureau onderzoek (Archis zaakidentificatie 2459771100; Visser 2015), en een in 2017 uitgevoerde archeologische begeleiding, protocol proefsleuven (Archis zaakidentificatie 4044405100; Koekkelkoren 2017). De resultaten van deze onderzoeken worden hieronder samengevat.

Het plangebied ligt aan de Zuidvliet, die is gegraven voor het afwateren van het achterland in de eerste helft van de 14^e eeuw. Deze vliet watert in het westen af via de Wateringse sluis, via het Hellinggat op de Maas. De inrichting rondom de sluis varieerde vanaf de aanleg. Op historisch kaartmateriaal vanaf het einde van de 16^e eeuw is te zien dat er bebouwing aanwezig is bij de sluis en langs de Vliet. De sluis loopt onder de Hoogstraat – Zuiddijk door. Zoals de naam al zegt, ligt deze dijk hoger dan het omliggende gebied. Om dit hoogteverschil van circa 3-4 m te overbruggen was er eerst een trap aanwezig. Dit is nog steeds het geval bij de Noordvliet, al zal de inrichting daar in de loop van de eeuwen lichtelijk gewijzigd zijn. Wanneer de trap is vervangen door een talud zoals in de huidige situatie is niet bekend.

Op basis van historisch kaartmateriaal en oude foto's kan de inrichting van het plangebied deels gereconstrueerd worden. Dit wordt hieronder beschreven in afzonderlijke paragrafen.

2.1.1. Straatniveau Wip

Het oudste beschikbare kaartmateriaal dateert uit het einde van de 16^e eeuw en betreft een vrij schematische weergave van de toenmalige situatie. Uit deze kaart kan worden opgemaakt dat de kade aansluit op een trap die tegen de dijk is geplaatst. Op de kade staat een pand weergegeven. Aan het begin van de 19^e eeuw staan ten oosten van dit pand, op de dijk, nog twee andere panden. Begin 19^e eeuw is de trap verdwenen en is er sprake van een helling die de beide straten verbindt. Wanneer deze herinrichting heeft plaats gevonden, is niet bekend. Aan de hand van historische foto's is te concluderen dat het straatniveau enkele malen is verhoogd.

Ter plaatse van het huidige pand van Wip 1 is aan het begin van de 20^e eeuw een Tehuis voor Zeelieden gevestigd. Destijds was de afstand tussen de lekdorpel van de begane grondvensters en de straat meer dan twee meter (Figuur 3). Veertig jaar later is het straatniveau met meer dan een halve meter opgehoogd. Vermoedelijk vond dit rond 1911 plaats, na de sloop van de bebouwing op de kade en de huizen ten oosten daarvan, aan de Hoogstraat.

Het straatniveau uit 1943 komt overeen met het straatniveau ten tijde van het onderzoek. Het straatniveau in het oosten van het plangebied, op de hoek met de Markt en Boelhouverbrug, is vermoedelijk het oude straatniveau van vóór de ophogingen.

Figuur 3: De bebouwing aan het plangebied in 1902 (links) en 1943 (rechts). De helling is hier duidelijk verder opgehoogd. Het gemarkeerde venster dat in 1943 nog net boven het straatniveau uitsteekt, is in 1909 nog meer dan een meter boven het straatniveau. (Bron: beeldbank Historische vereniging Maassluis).

Aan de oostzijde van het plangebied, bij de Boelhoutersbrug, was de kade vóór de ophoging in de eerste helft van de 19^e eeuw ook veel lager. Hier lag de kade slechts een halve meter boven het wateroppervlak. Dit is ten tijde van het onderzoek nog steeds het geval, maar vanaf de aansluiting van de Boelhoutersbrug loopt het maaiveld op richting het westen. De Boelhoutersbrug is qua vorm en ligging vrijwel hetzelfde gebleven. In 1998 is de brug echter volledig gerenoveerd, waarbij de grond bij het bruggenhoofd is afgegraven en de brug (vrijwel) volledig is verwijderd.

Op de eerste kadastrale kaart, die omstreeks 1832 werd vervaardigd, staat bij het noordwestelijke brughoofd een gebouw aangegeven (kadastrale aanduiding 579). Opvallend is dat het in de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT), waarin onder meer de eigenaar, grootte en gebruik staat vermeld, staat aangeduid als "erf". Het was eigendom van schoenmaker Bernardus Notmeyer. Het is niet duidelijk of hier bebouwing aanwezig was, maar op historische foto's is geen bebouwing bekend, waardoor het naar verwachting geen langdurige bebouwing is geweest.

2.1.2. Wateringse sluis

De sluis dateert uit de eerste helft van de 14^e eeuw. In 1635 is de sluis opnieuw aangelegd, getuige een ingemetselde steen in de brug met het jaartal en het wapen van de stad. Ook het jaartal 1773 of 1775 staat in de brug. Dit betreft vermoedelijk een herstelfase. Omstreeks 1900 is de sluis opnieuw ingericht naar de huidige vorm, waarbij de bebouwing rondom de sluis is verdwenen.

Figuur 4: De sluis in de jaren 30 van de 20^e eeuw ten westen van de Hoogstraat - Zuiddijk. (Bron: Beeldbank Historische vereniging Maassluis)

Tijdens het aanvullende bureauonderzoek en de archeologische begeleiding (Koekkelkoren, 2017) is een duidelijk beeld ontstaan van het plangebied. Het gebied behoort tot de oude kern van Maassluis. De sluis is aangelegd in de 14^e eeuw; de bebouwing aan de kade van de Zuidvliet dateert ten minste vanaf deze periode. Er zijn echter geen resten aangetroffen uit de Late Middeleeuwen, mede omdat de graafwerkzaamheden niet diep genoeg reikten om dit niveau te ontgraven. Bovendien bestaat de kans dat oudere resten zijn verstoord door recentere resten. Voor zover kan worden nagegaan hebben er in de 19^e en 20^e eeuw ingrijpende werkzaamheden in het plangebied plaats gevonden.

In de 19^e eeuw stond er nog bebouwing direct aan de kade op de hoek van de Wip met de Zuiddijk-Hoogstraat (Figuur 14). Dit waren twee panden en een bijgebouwtje. Ook stond er bebouwing aan de Zuiddijk-Hoogstraat ter plaatse/over de sluis. Deze gebouwen zijn gesloopt bij de herinrichting van de sluis en de Wip in het eerste decennium van de 20^e eeuw. Naar verwachting zijn de 18^e-eeuwse gebouwen over de sluis volledig verdwenen door afgraving en een grondige herinrichting van de sluis in de 19^e eeuw, waarbij het huidige maaiveld onder het woonniveau en vermoedelijk zelfs het kelderniveau van de voormalige bebouwing ligt. Bij een volgende herinrichting van het gebied begin 20^e eeuw is de bebouwing aan de Wip verdwenen. Hiervan zijn wel nog resten aangetroffen. Deze behoren tot het 16^e-eeuwse pand van Poortman. Het is aannemelijk dat er in de ondergrond nog meer resten aanwezig zijn van dit pand en van het aangrenzende 18^e-eeuwse pand van Van der Koog.

Vóór de herinrichting van het plangebied rond 1911 werd het straatniveau vanaf de Markt naar het westen diverse malen opgehoogd. Voor de ophoging is materiaal van elders gebruikt. Op basis van het vondstmateriaal is dit waarschijnlijk in de 18^e en voornamelijk in de 19^e eeuw gebeurd.

Aan de oostzijde van het plangebied, bij het bruggenhoofd van de Boelhouwersbrug, is weinig materiaal opgebracht. Hier zijn geen resten van bewoning aangetroffen en door de herinrichting van de brug in de jaren 90 van de 20^e eeuw, is de bovengrond vergraven. Hier zijn geen archeologische resten meer aanwezig.

3. Werkwijze

Conform het Programma van Eisen is de werkput (WP) aangelegd over het volledig te ontgraven oppervlak ten behoeve van de vervanging van de kademuur op locatie De Wip. In het PvE wordt de oppervlakte van het onderzoeksgebied geduid op ca. 200 m², bij de begeleiding bleek dat het onderzoeksgebied een oppervlakte had van ca. 100 m², waarbij vermeld dient te worden dat de zuidelijke kadewand langs de Zuidvliet voorlopig bleef staan.

De werkput is laagsgewijs aangelegd met een graafmachine met een gladde bak. In de werkput is één vlak aangelegd ter hoogte van de aangetroffen fundamenteën, welke enkele centimeters hoger lagen dan de maximale ontgravingsdiepte. In het oostelijk deel ligt dit vlak rond de 0,20 m NAP. In het westelijk deel ligt het vlak rond de 0,85 m NAP omdat de maximale ontgravingsdiepte voor dit deel hoger lag. Het onderzoeksgebied is met iets meer dan een halve meter in westelijke richting uitgebreid, voor het vergemakkelijken van de nog uit te voeren werkzaamheden. In het noordwestelijk gedeelte van werkput 1 is ter plaatse door de uitvoerder besloten om met de loop van de kademuur mee geleidelijk 1 meter in te springen vanuit de kant van de weg. Dit is besloten om instortingsgevaar tegen te gaan. Dit was tevens het geval bij het blootleggen van de keldervloer tussen de funderingen S3 en S9. Hier is behoudens een klein kijkgat gestaakt met blootleggen omwille van dreigend instortingsgevaar.

Het vlak is opgeschoond, gefotografeerd en getekend (schaal 1:50). De vaste punten zijn ingemeten met de gps. Vondsten zijn verzameld per vak van vijf meter en waar mogelijk gekoppeld aan een laag, in enkele gevallen konden vondsten gekoppeld worden aan sporen. De vlakken en de stort zijn afgezocht met de metaaldetector. De aangetroffen fundamenteën zijn blootgelegd tot aan de onderzijde en gefotografeerd. Van de aangetroffen fundamenteën zijn conform het PvE hoogtematen genomen van de boven- en onderzijde, en is bouw materiaal in de vorm van bakstenen en tegels verzameld. In de werkput is een profielkolom opgeschoond, gefotografeerd en getekend (schaal 1:20).

Na afloop van het onderzoek zijn de fundamenteën op vlak 1 geëgaliseerd door de uitvoerder. De werkput is hierna open blijven liggen voor de nog uit te voeren werkzaamheden van Van Dijk Maasland BV. Daarbij zijn op 4 mei 2018 nog enkele resten aangetroffen in het uiterste zuidwesten en westen van het werkgebied. Deze sporen (S13-16) zijn alsnog gedocumenteerd conform de eerder gehanteerde werkwijze.

4. Fysische geografie

4.1. Beschrijving van de profielen

Profiel 1 is aangelegd ter hoogte van de fundamente S4 en S9 (Figuur 5).

Figuur 5: Profiel 1, met midden onder het fundament S9, en rechts muurwerk S4.

De huidige weg is gefundeerd op een licht humeuze zandlaag, S9010 (tot circa 0,30 m –mv, 2,44 m NAP). De lagen hieronder bestaan uit zandige klei, waarbij met name S9030 (vanaf circa 0,60 m –mv, 2,14 m NAP) veel aardewerk en baksteenresten bevatte. S9030 bestaat uit meerdere kleilagen, waar echter geen fasering in is te ontdekken. Vanwege het karakter, een ophogingslaag, is dit pakket naar alle waarschijnlijkheid in één keer opgebracht en is derhalve het volledige pakket als één laagnummer

beschouwd. S9040, is een zandige licht bruingrijs gekleurde puinlaag met kleibrokjes, die net zoals de laag erboven veel bouwpuin bevat.

4.2. Interpretatie

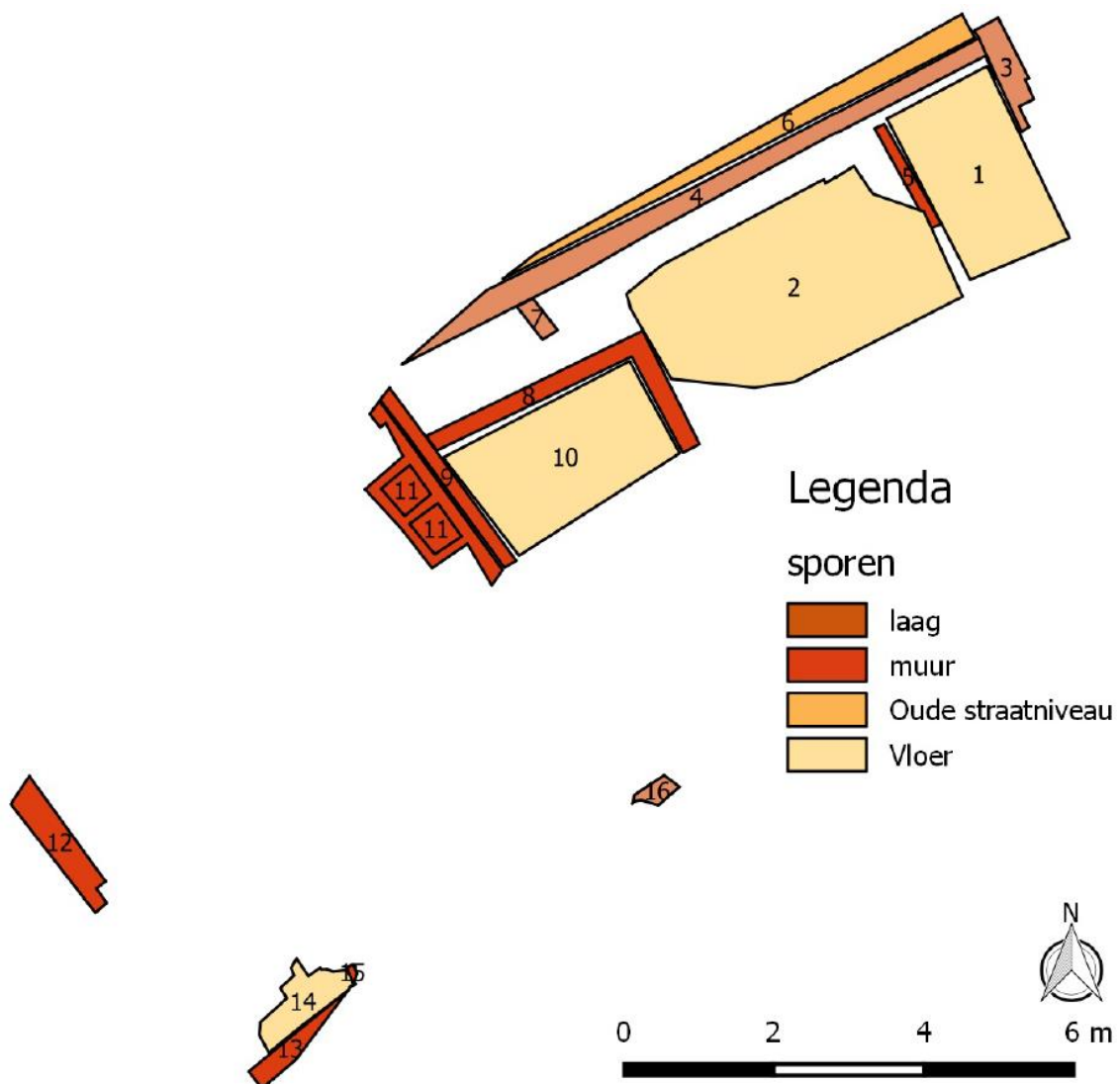
De in profiel 1 aangetroffen lagen zijn ophogingslagen die werden aangebracht na de sloop van aanwezige bebouwing rond 1911. De onderste laag, S9040, bevindt zich vooral tussen de fundamente van de afgebroken muren, en dient als bodem voor de over deze laag en de fundamente aangebrachte kleilaag S9030. Deze kleilaag is ongeveer tot op dezelfde hoogte aangebracht als het oude straatniveau daterend voor de ophoging in 1911. De ophogingslagen S9020 en S9010 zijn vervolgens over deze kleilaag aangebracht om als fundering te dienen voor bestrating op het huidige straatniveau.

5. Sporen, structuren en de bouwhistorische analyse

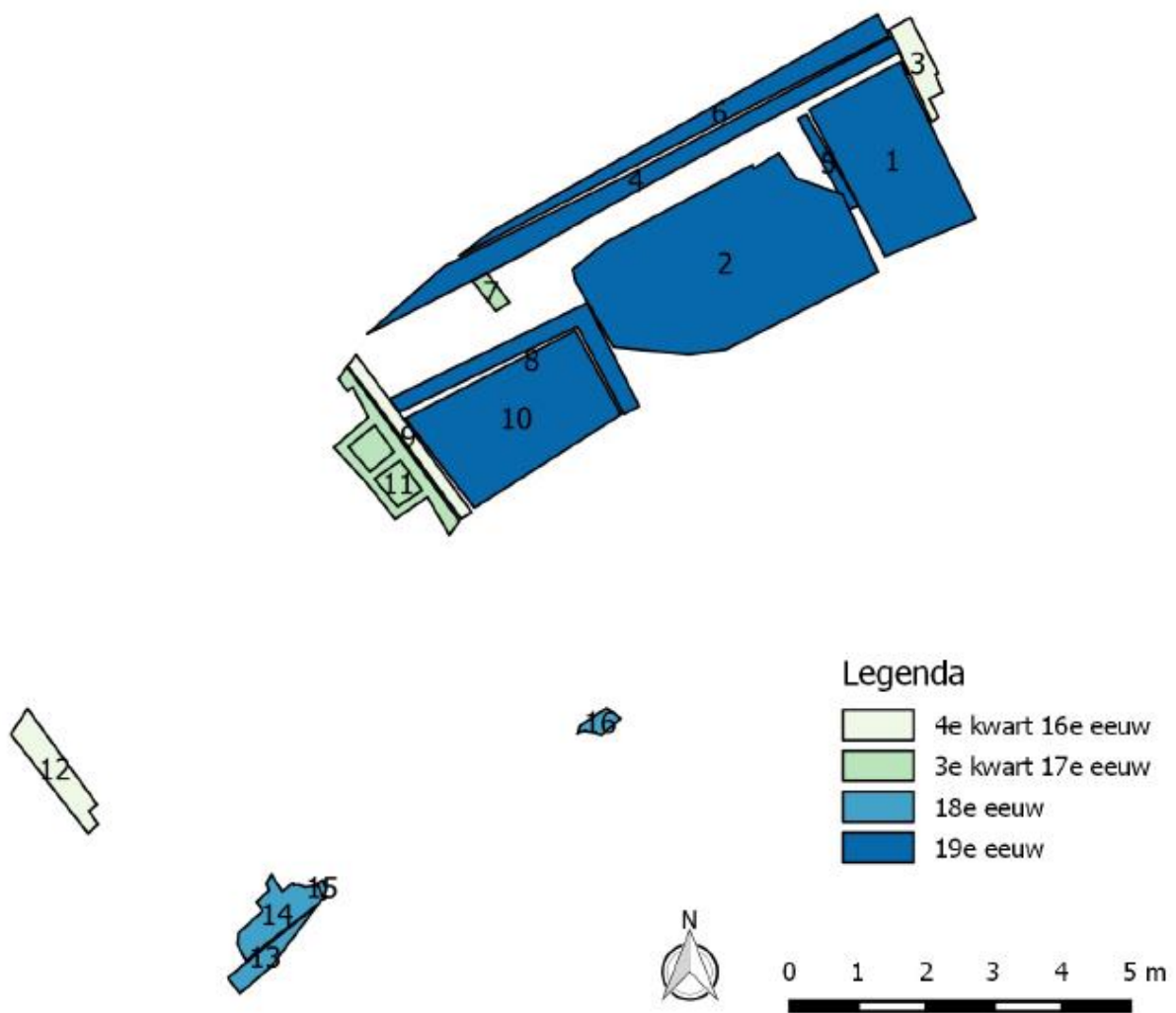
Door: M.C. van Dam, bouwhistoricus

5.1. Inleiding

Aangezien alle aangetroffen archeologische sporen fundamenteën, muren of oude bestrating betreffen (met uitzondering van de in hoofdstuk 4 besproken ophogingslagen), is er voor gekozen de archeologische uiteenzetting van de sporen te combineren met de bouwhistorische analyse (Figuur 6). De aangetroffen resten geven enig inzicht in de bouwgeschiedenis van het pand dat op de onderzoekslocatie heeft gestaan, maar door het ontbreken van plattegronden en gegevens omtrent constructies en afwerkingen blijft het een lastige zaak deze bouwgeschiedenis in detail te beschrijven en te dateren. De hier onderstaande beschrijving is dan ook noodgedwongen onvolledig en op hoofdlijnen. Een overzicht van deze verschillende periodes is schematisch weergegeven in (Figuur 7).

Figuur 6. Aangetroffen sporen met de spooraard.

Figuur 7. De sporen in het plangebied per periode.

5.2. De resten van het brugwachtershuis/politiepost

5.2.1. Fase 1: Vierde kwart zestiende eeuw

De oudste afbeelding van bebouwing binnen het onderzoeksgebied is de Caerte van 't hooft van Maessluys die in 1590 door landmeter Jan Potter vervaardigd werd. Op deze kaart, die werd opgesteld om te bewijzen dat het verlengen van het havenhoofd onnodig was, staat een diep pand ingetekend met een oost/westelijke oriëntatie. Het gebouw is geschematiseerd weergegeven waardoor eigenlijk alleen kan worden geconcludeerd dat er in 1590 bebouwing heeft gestaan. Vanwege de ligging, in de directe nabijheid van de Wateringse sluis, is het mogelijk dat het pand bewoond werd door de sluiswachter. Historische eigendoms- en gebruiksgegevens die deze hypothese zouden kunnen staven ontbreken echter vooralsnog. De weergave op de kaart uit 1590 doet vermoeden dat het pand met de rechter bouwmuur (gezien vanaf de Zuidoost) direct aan het water grensde.

Figuur 8: De Caerte van 't hooft van Maessluys uit 1590 met detail. In de rode cirkel het vermeende sluiswachtershuis. Vanaf de dijk loopt een trap naar beneden. (Bron: beeldbank Hoogheemraadschap van Delfland, afbeeldingsnummer: OAD 2693)

Het pand was op staal gefundeerd en de fundering rijkte opvallend diep. Bij het archeologisch onderzoek kon de onderzijde van de bouwmuurfunderingen (voorgevel: S12 en linker bouwmuur: S3) niet worden bereikt omdat de bodem dieper lag dan de in het PvE gestelde 70 cm onder het ontgravingsniveau voor het civieltechnische werk.¹ De voorgevel werd vermoedelijk zo diep gefundeerd vanwege de gronddruk van het dijklichaam. De bouwmuren waren in kruisverband opgetrokken met oranjeroze en geelkleurige handvormstenen (voorgevel: 17*9*4 cm). Om het muurwerk zo stevig mogelijk te maken en vanwege de waterkerende eigenschappen, was het voegwerk uitgevoerd met tras. Vanwege het laatste waterkerende karakter werd het muurwerk van de voorgevel ook met tras afgesmeerd. De linker bouwmuur maakte deel uit van een kelder, en was aan de interieurzijde afgewerkt met pleister en tras.²

Op basis van de locatie, haaks op de dijk, kan worden verondersteld dat het pand was opgebouwd uit een souterrain, een zaal/begane grond op dijkniveau en een zolder. Dit vermoeden wordt gestaafd door fotomateriaal uit het begin van de twintigste eeuw. Het souterrain was ingedeeld in een ruimte aan de dijk en een onderkelderde achterruimte (S3) die gescheiden werden door een brandmuur (S3, S9). De ruimte aan de dijk was afgewerkt met een tegelafwerking bestaande uit overhoeks geplaatste gele en groene geglazuurde tegels.³ De kelder had bepleisterde wanden en een plavuizenvloer van bruine, geglazuurde plavuizen.⁴

¹ Het onderzoek naar de linker bouwmuurfundering moest worden gestaakt omwille van de veiligheid.

² Door deze door afwerkingen kon een 5 of 10-lagenmaat bij de voorgevel en de linker bouwmuur niet worden genomen.

³ Spoor 12, vondstnummer 12.

⁴ Slechts een zeer klein deel van de vloer kon worden waargenomen. Omwille van de veiligheid werd niet de gehele kelder, die na de sloop van het pand was volgestort met puin, leeggemaakt.

Figuur 9: Het aangetroffen restant van de voorgevel (S12) met plavuizenafwerking.

Figuur 10: Detailopname van de plavuizenafwerking.

5.2.2. Fase 2: Derde kwart zeventiende eeuw

In het derde kwart van de zeventiende eeuw lijkt een verbouwing te hebben plaatsgevonden waarbij in het souterrain een stookplaats werd aangebracht, of de bestaande stookplaats werd vernieuwd (S11). De brandmuur (S9) werd voorzien van een tegelplint bestaande uit Delftsblauwe tegels die op basis van het hoekmotief (spinnetje) en het dessin (kinderspelen) tussen 1645 en 1670 gedateerd kunnen worden (Figuur 21).⁵

⁵ Pluis 1998, C08.00.04 (spinnetje). Vondstnummers: 15, 16.

Figuur 11: Opname van de brandmuur en de vernieuwde, of nieuw aangebrachte, stookplaats (rode cirkel).

Figuur 12: Detailopname van de aangetroffen tegelplint. Opname van het noordelijk deel.

Mogelijk werd in deze tijd ook de indeling van het souterrain gewijzigd, ten koste van de kelderruimte. Dit kan worden opgemaakt uit het onbepleisterde muurfragment S7 dat vrijwel haaks op de linker bouwmuur was georiënteerd en gefundeerd was op de puin/zandlaag waarmee de kelderruimte was opgevuld.

Figuur 13: Opname van spoor 7. Een forse fundering die werd weggebroken voor het optrekken van de nieuwe kelderwand waarvan rechts op de foto nog een deel zichtbaar is.

5.2.3. Fase 3: Achttiende eeuw

Mogelijk werd de rechter bouwmuur (deels) hersteld in de achttiende eeuw waarbij tevens een ruimte tegen de rechter bouwmuur werd afgescheiden. Dit vermoeden komt voort de muurfragmenten S13 en S15 die met IJsselsteentjes waren opgetrokken. De karakteristieken van het materiaal: kleur, hardheid en het formaat (16 x 6 x 4 cm) zijn gangbaar in de achttiende eeuw. Het muurwerk van de bouwmuur (S13) vertrapte één keer, en was aan de straatzijde voorzien van een gewitte pleisterlaag. Het tussenmuurtje (S15) sloot hier koud op aan. Binnen de contour van het muurwerk sloot een deel van een vloer met secundair gebruikte geglazuurde (gele, groene en rode) plavuizen (S14) die in een puinlaag waren gelegd. Het formaat van de tegels lag tussen de 20,5-22,5 x 3-4 cm.

Het puinbrok dat ex-situ werd gedocumenteerd heeft bij deze fase behoord. Het betrof de hoek van de voorgevel en de rechterbouwmuur. Het was gemetseld met IJsselsteentjes en afgewerkt met een tegelplint waarvan de dessins van de drie tegels (2x landschap en een scheepstafereel) in de vroege achttiende eeuw geplaatst kunnen worden.

5.2.4. Fase 4: 1832-1833

De eerste kadastrale kaart, die in 1811-1832 werd vervaardigd, maakt duidelijk wat er aan bebouwing aanwezig was. Helaas zijn op deze kaart alleen de contouren weergegeven. De kaart zegt ons niets over het aantal bouwlagen of de architectuur van de getekende bebouwing. Rond 1832 stond aan de kade van de Oude Kerkstraat (thans: De Wip) een blok van drie aaneengesloten gebouwen (Figuur 14). Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT), waarin onder meer de eigenaar en het gebruik werden vermeld, was het meest westelijke pand, aangeduid met nummer 576, in bezit van banketbakker Arij Poortman. Het middelste pand (577, huis en erf) was eigendom van scheepstimmerman Ewoud van der Koog. Het meest oostelijke pand (578, huis en erf) was een brandspuithuisje en in bezit van de gemeente Maassluis.

Figuur 14: Uitsnede uit de kadastrale kaart van 1832. De rode contour markeert de drie gebouwen. De uitstulping linksonder is het bestrate bovendeel van de sluis waar pand 576 (Poortman) toegang tot had. Het middelste gebouw is 577 (van der Koog) en het oostelijke pand (578) is van de gemeente. (Bron: Beeldbank RCE)

De aangetroffen vloeren S1 en S2, en het opstaande randje S5 houden mogelijk verband met de indeling van huis 577. Het randje zal tegen een scheidingmuur gezet zijn geweest.

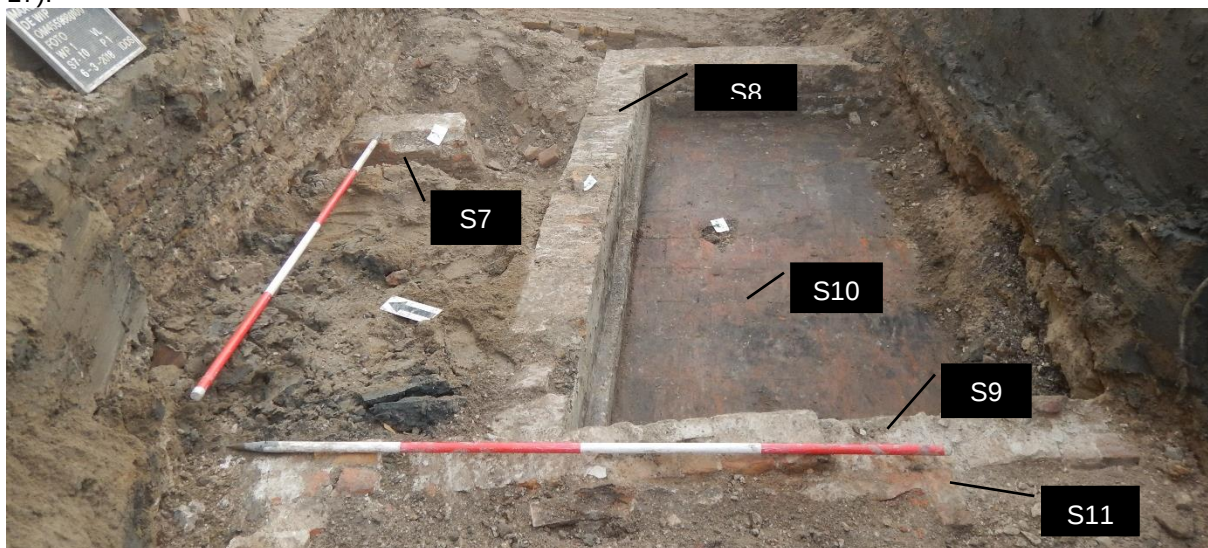
Figuur 15: Overzicht van de aangetroffen vloeren. Onder is S1.

In 1833 werd de sluis vernieuwd waarbij vermoedelijk ook de kolk voor de sluis werd verbreed. Het bouwdeel dat in 1832 in bezit was van Ewoud van der Koog werd samen met het brandspuithuisje gesloopt. In plaats daarvan werd tegen de achtergevel van het zestiende-eeuwse huis dat eigendom was van Poortman een nieuw, minder diep gebouw opgetrokken, deels op de funderingen van de voorganger (S3 en S4, opgaand muurwerk S13). Het opgaande werk (S4) sloot qua muurdikte niet aan op de fundering, maar werd breder uitgevoerd. Voor het schoonmetselwerk werd gebruik gemaakt van paarsrode, machinaal vervaardigde handvormstenen (21*10*5 cm, 10L: 30 cm), gemetseld in tras.

Figuur 16: Circa 1909. Het hoge pand is naar alle waarschijnlijkheid het gebouw dat in 1590 werd getekend. De lage achterbouw werd hoogstwaarschijnlijk opgetrokken na het vernieuwen van de sluis in 1833. (Bron: Beeldbank Historische vereniging Maassluis)

Met de sloop en nieuwbouw kwam ook de grote kelder te vervallen. Binnen de contour van de oude kelder, in het zuidelijk deel, maakte men een nieuwe kelder door het plaatsten van een U-vormige muur (S8, S13) die werd ingekast in de bestaande keldermuur (S9). Voor het optrekken van de nieuwe keldermuur werd de oude, mogelijk zeventiende-eeuwse scheidingsmuur weggebroken (S7) (Figuur 17).

Figuur 17: Opname van de negentiende-eeuwse kelder.

Het metselwerk van de nieuwe keldermuur werd uitgevoerd in gele IJsselsteentjes (17*8*5 cm, 5L: 24 cm), gemetseld in tras. De verkleinde kelder werd voorzien van een gewitte bepleistering en een vloer van rode plavuizen (S10, 23*23*3 cm), gelegd in halfsteens verband en aan de randen omzoomd door een band van op hun kop geplaatste bakstenen. Het is niet ondenkbaar dat de plavuizen van de oude kelder werden hergebruikt.

De nieuwbouw grensde niet meer aan het water. Er was sprake van een plaatsje tussen het gebouw en de kade. In deze tijd werd ook het zestiende-eeuwse gebouw aangepast: onder meer werden aan de

sluiszijde de vensteropeningen vergroot en werd de gevelindeling van de voormalige tussenmuur aangepast. Om de bouwsporen te verhullen werden de gevels voorzien van een gewitte pleisterlaag.

5.2.5. Fase 5: 1911

In de twintigste eeuw was een deel van het zestiende-eeuwse gebouw in gebruik als politiebureau. In 1911 werd de bebouwing gesloopt om verbreding en verhoging van de straat bij de Wip mogelijk te maken (Hoogheemraadschap van Rijnland, Keurvergunningen, 98). Toenemend verkeer heeft waarschijnlijk aan de basis gelegen voor deze stedenbouwkundige aanpassing.

De fundering van het huis van Van der Koog werd gebruikt voor het opmeten van de nieuwe kademuur. In de huidige merkwaardige vertrapping nabij de sluis is de locatie van het huis van Van der Koog nog te herkennen.

Figuur 18: De onderzoekslocatie omstreeks 1911. De historische bebouwing is gesloopt voor een bredere, en beter bruikbare straat. (Bron: Beeldbank Historische vereniging Maassluis)

6. Vondsten

6.1. Aardewerk

Met uitzondering van het verzamelde bouw materiaal uit de afzonderlijke fundament- en muurresten, valt het overgrote merendeel van de vondsten in de categorie aardewerk. In slechts enkele gevallen is het waarschijnlijk mogelijk een vondst direct aan een spoor te kunnen koppelen. Dit geldt, naast de in situ aangetroffen wandtegels, besproken in 5.2.1 (vondstnummer 12) en 5.2.2 (vondstnummer 15), voor het pijpenkopje (vondstnummer 17), aangetroffen in de binnenvulling van S11. Deze laatste twee zijn op basis van stijlkenmerken en vergelijkingsmateriaal te dateren in de (late) tweede helft van de 17^e eeuw. Het behoort echter tot de mogelijkheden dat het pijpenkopje afkomstig is uit de puinlaag S9040, en daarmee niet te koppelen valt aan de oven S11.

De rest van het vondstmateriaal is grotendeels afkomstig uit de ophogingslaag S9030. Er is geen chronologische volgorde te herkennen in het materiaal uit de opvolgende ophoglagen. Er is daarom voor gekozen om geen gedetailleerde beschrijving van alle vondsten te geven. Het vondstmateriaal bestaat vooral uit roodbakkerd geglaazuurd aardewerk, Faience, porselein en industrieel wit aardewerk, te dateren in de 18^e en de 19^e eeuw (Figuur 20).

Figuur 19: Pijpenkopje vondstnummer 17.

Figuur 20: Aardewerk selectie afkomstig uit S9030.

6.2. Keramisch bouw materiaal

Door: M.C. van Dam, bouwhistoricus

6.2.1. Algemeen

Tijdens de opgraving zijn 16 baksteenmonsters meegenomen. Deze dateerden allen uit de tijdspanne tussen de zestiende en de negentiende eeuw. Verder werden 2 plavuizen, 1 dakpanfragment, 2 fragmenten van daktegels en 30 wandtegels meegenomen.

De baksteenmonsters werden genomen uit de funderingsrestanten. Van de reeks wandtegels werden 7 tegels meegenomen die bij de opgraving in situ werden aangetroffen. De overige fragmenten keramisch bouw materiaal werden in de puinlaag S9040 gevonden.

De monsters die in situ werden aangetroffen zullen hieronder in detail worden beschreven, de overige monster worden in algemeenheid beschreven.

6.2.2. Baksteen

De bakstenen uit het onderzoeksgebied zijn zonder uitzondering hard tot matig hard. De oudste, daterend uit de zestiende tot achttiende eeuw, zijn homogeen van kleur (roze of geel) en structuur. De roze bakstenen dateren uit de zestiende of zeventiende eeuw. Het formaat, 17-18,5*8-9*3,5-4 cm is kenmerkend voor deze tijd. De gele bakstenen dateren uit de achttiende eeuw. Het formaat, 16-19*7*3,5 cm is kenmerkend voor het type baksteen. Alle bakstenen waren primair gebruikt en voorzien van trasresten.

6.2.3. Plavuizen

Er werden één roodbakkende, ongeglazuurde plavuis als monster meegenomen (VNR 26) die in situ werd aangetroffen, als onderdeel van de keldervloer. Deze plavuis was vrij fors, 22*22*3,5 cm en voorzien van putjes op de hoeken die verband houden met het op maat snijden van de klei. Het snijplankje (een vierkant plankje met een ijzeren rand) werd op de vochtige tegel gedrukt waarna de overtollige klei werd weggesneden. Om te voorkomen dat het plankje zou verschuiven tijdens het snijden was het voorzien van kleine spijkertjes op de hoeken.

6.2.4. Wandtegels

De in situ aangetroffen wandtegels zijn in twee categorieën onder te verdelen. De eerste zijn de groen en geel geglazuurde tegels die onderdeel uitmaakten van de representatieve ruimte tegen het dijklichaam (VNR 12). Deze dateren mogelijk uit de zestiende eeuw en hebben een overeenkomstig formaat: 11*11*1,5 cm. De tweede categorie zijn de Delftsblauwe tegels die werden aangebracht bij aanpassing van de stookplaats (S11). Slechts één tegel was nog compleet, maar kwam in twee delen van de muur (VNR 16). Deze tegel had het formaat 12,7*12,7*9 en was taps toelopend. De overige tegels, waarvan slechts fragmenten bewaard zijn gebleven, hebben hetzelfde formaat gehad. De tegels hadden een spinnetje als hoekfragment en, met uitzondering van één, een afbeelding van kinderspelen als dessin. De afwijkende tegel was voorzien van een afbeelding van een konijn. Een tegelfragment betrof een fragment van een witje. Alle tegels waren voorzien van putjes op de hoeken, hetgeen verband houdt met de fabricage van de tegel.

Figuur 21: Tegel afkomstig van S11, vondstnummer 16.

6.2.5. Overig

De overige fragmenten bouwkeramiek dateren uit de tijdspanne tussen de zeventiende en de negentiende eeuw. Het is mogelijk dat deze afkomstig zijn van de bebouwing die op deze locatie heeft gestaan, en als puinvulling werden gebruikt. Het is ook mogelijk dat deze fragmenten van elders afkomstig zijn.

7. Synthese en Conclusie

In opdracht van Van Dijk Maasland BV heeft IDDS Archeologie op 5, 6 en 9 maart 2018 een opgraving, variant archeologische begeleiding, uitgevoerd van de kadewerkzaamheden in het plangebied aan de Wip in Maassluis, gemeente Maassluis.

Bij de opgraving, variant archeologische begeleiding, in het plangebied aan De Wip te Maassluis zijn de fundamenteën aangetroffen van de bebouwing die hier tussen de het midden van de zestiende eeuw en circa 1911 heeft gestaan. Het zijn de resten van wat vermoed wordt het brugwachtershuis te zijn geweest. Dit zestiende-eeuwse bakstenen gebouw werd in ieder geval in de zeventiende en negentiende eeuw verbouwd en gesplitst. In de negentiende eeuw is er sprake van een driedeling en zijn er een bakkerij en een scheepsmakerij gevestigd. Een kleine uitbouw, waarvan geen resten werden aangetroffen, fungeerde als bergplaats voor de brandspuit. De aangetroffen perceelgrenzen en fundamenteën komen overeen met de informatie aanwezig op historische kaarten en prenten.

Van al deze functies kan gesteld worden dat de relatie met de omgeving, in het centrum van Maassluis op een algemeen bekende locatie, evident is geweest. De aangetroffen perceelgrenzen en fundamenteën komen overeen met de informatie aanwezig op historische kaarten en prenten. Waar de verwachting was dat met name in het westelijke deel richting de sluis fundamenteën aanwezig waren, bleek bij de begeleiding dat ook in het oostelijke deel de fundamenteën nog aanwezig waren.

De bouwmuurfunderingen dateren uit de zestiende eeuw, met een afleesbare fase waarbij in de zeventiende eeuw tegen de scheidingsmuur met het onderkelderde deel een stookplaats werd aangebracht. Uit de negentiende eeuw dateren de restanten van opgaand muurwerk op de oude funderingen. Deze resten houden verband met de gedeeltelijke sloop van de oudbouw, mogelijk bij de renovatie van de sluis in 1832. Archeologische vondsten zijn aanwezig en goed geconserveerd, echter betreft het vooral vondsten afkomstig uit de puinlaag S9040 en de met name de ophogingslaag S9030 welke over het gehele oppervlak van werkput 1 zijn aangetroffen, en na de sloop van het pand in 1911 is gebruikt voor ophoging. Het materiaal afkomstig uit deze lagen dateert met name uit de 18^e en 19^e eeuw. Van de aangetroffen vondsten zijn er mogelijk slechts twee nummers te koppelen aan een spoor, in beide gevallen betreft het hier de brandmuur S11 (vondstnummers 16 en 17). De datering van deze vondsten, wandtegels (vnr. 16) en een pijpenkop (vnr. 17), komt op basis van vergelijkingsmateriaal overeen met de periode waarin het desbetreffende muurwerk van S11 is opgetrokken, te weten de late 2^e helft van de 17^e eeuw.

8. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Het doel van de Opgraving, variant archeologische begeleiding is een verdere detaillering te geven in de bewonings- en bebouwingsgeschiedenis van Maassluis. Om de doelstelling te realiseren dient op de volgende onderzoeksvragen een antwoord te worden gegeven:

- *Zijn op de onderzoekslocatie sporen van bewoning of bebouwing of andersoortige archeologische sporen aanwezig? Zo ja, wat is de ligging (x, y, z), verspreiding, aard, datering en fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering) van deze sporen?*

Op de onderzoekslocatie zijn de fundamenteen aangetroffen van de bebouwing die hier tussen de zestiende eeuw en circa 1911 heeft bestaan en zich in deze periode heeft ontwikkeld. Feitelijk zijn de sporen te dateren in de zestiende eeuw, de zeventiende eeuw en de negentiende eeuw. De gaafheid is relatief hoog, ondanks dat de sloop van het gebouw en de reconstructie van de kademuur voor aantasting van de archeologische resten heeft gezorgd.

- *Welke structuren en fasering hiervan kunnen in de sporen(clusters) worden onderscheiden?*

De aangetroffen structuren zijn de bouwmuurfundamenteen, en een restant van de oorspronkelijke kelder, die later (kort na 1832) werd verkleind. De bouwmuurfunderingen dateren uit de zestiende eeuw, met een afleesbare fase waarbij in de zeventiende eeuw tegen de scheidingsmuur met het onderkelderde deel een stookplaats werd aangebracht. Uit de negentiende eeuw dateren de restanten van opgaand muurwerk op de oude funderingen. Deze resten houden verband met de gedeeltelijke sloop van de oudbouw, mogelijk bij de renovatie van de sluis in 1832.

- *Zijn archeologische vondsten aanwezig? Zo ja, wat is de verspreiding (x, y, z), aard, datering en mate van conservering van deze vondsten?*

Archeologische vondsten zijn aanwezig en goed geconserveerd, echter betreft het vooral vondsten afkomstig uit de puinlaag S9040 en de ophogingslaag S9030 welke over het gehele oppervlak van werkput 1 zijn aangetroffen. Het aangetroffen kleipijpje (vnr. 17) afkomstig uit de vulling van S11, en de in situ aangetroffen tegeltjes bij S11, zijn mogelijk de enige vondsten die direct aan een spoor gekoppeld kunnen worden. Zowel het kleipijpje als de aangetroffen tegels zijn op basis van hun stijl te dateren in de late 2^e helft van de 17^e eeuw.

- *Welke fasering is er binnen de vindplaats te onderscheiden?*

Zie hierboven.

- *Kan op grond van de bebouwingssporen een reconstructie gemaakt worden van de bebouwing in het onderzoeksgebied in de verschillende gebruiks-/bewoningsfasen? Zo ja, hoe ziet deze reconstructie eruit en in hoeverre komt deze overeen met de historische kaarten uit dezelfde perioden?*

Er kan op grond van de bebouwingssporen een zeer globale reconstructie gemaakt worden van de in het plangebied aanwezige structuren. Het gaat hier om bebouwing- en verbouwingssporen daterend van de 17^e tot en met de 19^e eeuw. De aangetroffen perceelgrenzen en fundamenteen komen overeen met de informatie aanwezig op historische kaarten en prenten.

- *Kan op grond van de bebouwingssporen en van de overige sporen een reconstructie gemaakt worden van het gebruik van de verschillende gebouwen binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, hoe ziet deze reconstructie eruit?*

Naar het zich laat aanzien was er sprake van deels onderkelderde bebouwing, op straatniveau bestaande uit verschillende ruimten die door een brandmuur werden gescheiden. De voorruimte, grenzend aan de Zuiddijk, had vermoedelijk een representatieve of verblijfsfunctie. Dit blijkt uit de aanwezige tegelafwerking.

- *In hoeverre strekt de vindplaats/strekken de aangetroffen sporen en structuren zich uit buiten het onderhavig onderzoeksgebied?*

Het aangetroffen straatniveau S6, daterend van voor 1911, strekt zich hoogstwaarschijnlijk uit in noordelijke, noordoostelijke en noordwestelijke richting van werkput 1. Door het iets uitbreiden van het te ontgraven oppervlak aan de westzijde van het plangebied is de westelijke muur van perceel 576 aangetroffen, in combinatie met de gegevens van de kadastrale kaart uit 1832 kan hiermee vastgesteld

worden dat deze structuur zich niet naar het westen doorzet. De aangetroffen muurresten S3 en S4 zetten zich in het westelijke deel van de werkput waarschijnlijk door in noordwestelijke richting, en vallen hiermee onder de huidige bestrating. Door het uit veiligheidsoogpunt in laten springen van dit deel van de werkput, zijn deze muren hier niet aangetroffen.

- *In hoeverre zijn de in het onderzoeksgebied aangetroffen sporen en structuren verstoord door latere activiteit en waar bestaan deze verstoringen uit?*

De sporen en structuren zijn verstoord door de sloop van de panden in 1911, en door het aanleggen van de kademuur langs de Zuidvliet. Dit heeft tot gevolg dat op enkele plekken langs de zuidkant van werkput 1, de fundamenteën zijn weg gebroken.

- *Welke aanbevelingen kunnen er op grond van de onderzoeksresultaten worden gedaan ten aanzien van archeologische onderzoek op belendende percelen?*

Met name ter plaatse van de percelen aan de Zuidkade, waar tot in aan het begin van de twintigste eeuw bebouwing heeft gestaan, zijn archeologische resten te verwachten. Te denken valt aan kelders en funderingen. Ten aanzien van het onderzoeksgebied kan worden verwacht dat onder de huidige straat, tussen het onderzoeksgebied en het voormalige Tehuis voor Zeelieden, nog resten van oudere bestratingen zijn aan te treffen.

Literatuur en kaarten

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25000*, Den Haag.

Centraal College van Deskundigen, 2016: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.0, Gouda.

Koekkelkoren, A.M.H.C. 2017: *IDDS Archeologie rapport 1980. Archeologische begeleiding protocol proefsleuven De Wip in Maassluis, gemeente Maassluis*, Noordwijk (intern rapport, IDDS Archeologie).

Koekkelkoren, A.M.H.C. 2017: *Plan van aanpak. Archeologische begeleiding protocol proefsleuven De Wip in Maassluis, gemeente Maassluis*, Noordwijk (intern rapport, IDDS Archeologie).

Pluis, J., 1998: *De Nederlandse Tegel, decors en benamingen 1570 – 1930*, Primavera Pers, Leiden.

Orsel, E.D., 2007: *Rijswijkers in Leiden, Algemeen overzicht van bakstenen en metselwerk in Leiden en signalering van zestiende en zeventiende-eeuwse kenmerken*. Leiden (Bodemonderzoek in Leiden 20).

Visser, C.A. 2017: *Programma van Eisen. Kadeverbetering de Wip in Maassluis, gemeente Maassluis*, Amersfoort (Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie).

Beelbank Historische vereniging Maassluis

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AMZ	Archeologische Monumentenzorg
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
AWN	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
BP	Before Present (Present = 1950)
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GPS	Global Positioning System
indet	ondetermineerbaar
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

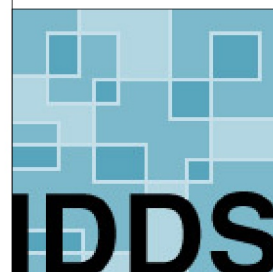
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt)
Archis-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (Archis)
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn
gaafheid	Mate van (fysieke) verstoring van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
vindplaats	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt
zeldzaamheid	Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied

Bijlage 1: Topografische kaart

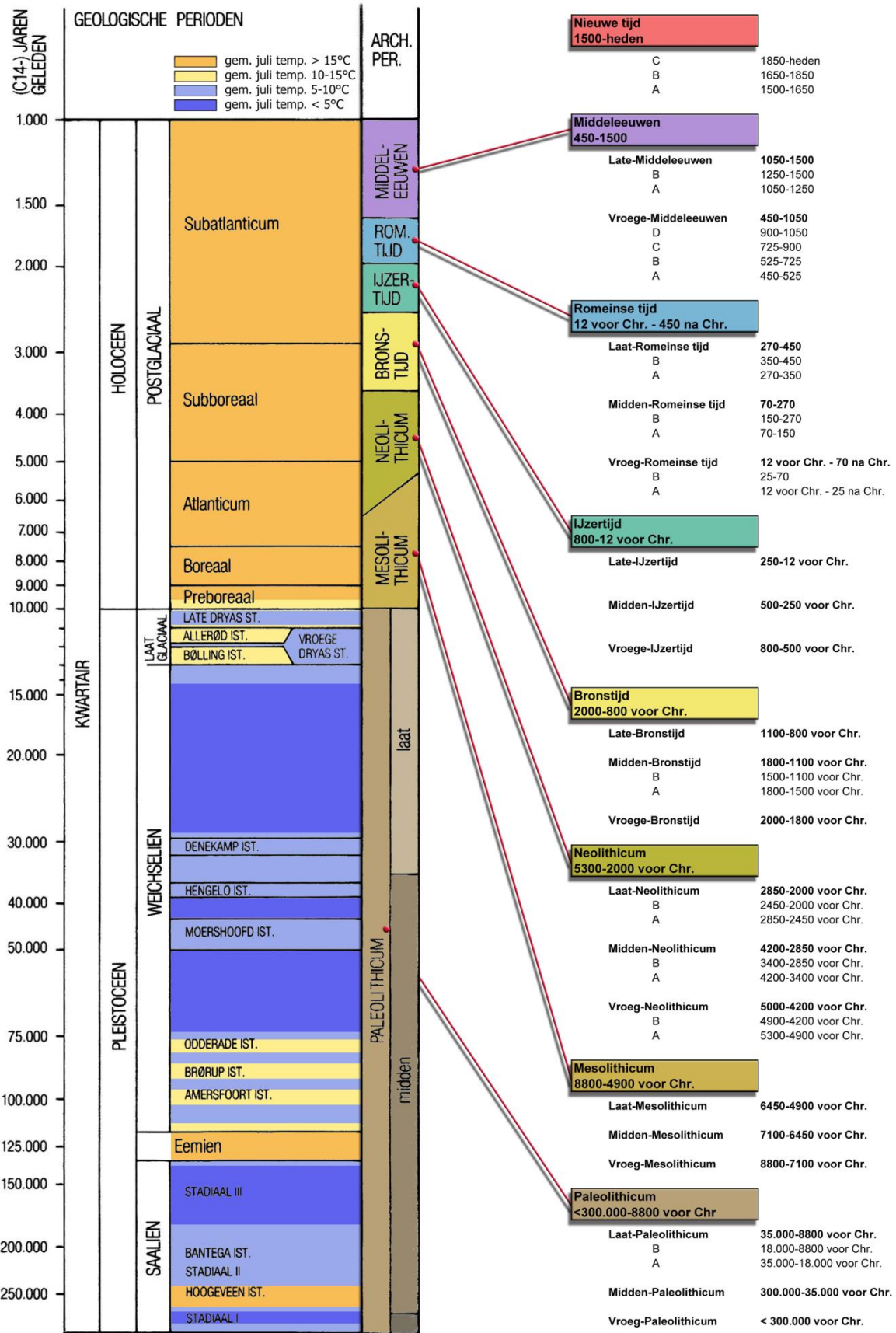

Projectnaam:
Projectnummer:
OMnr:
Projectleider:
Getekend door:
Schaal:
Datum:

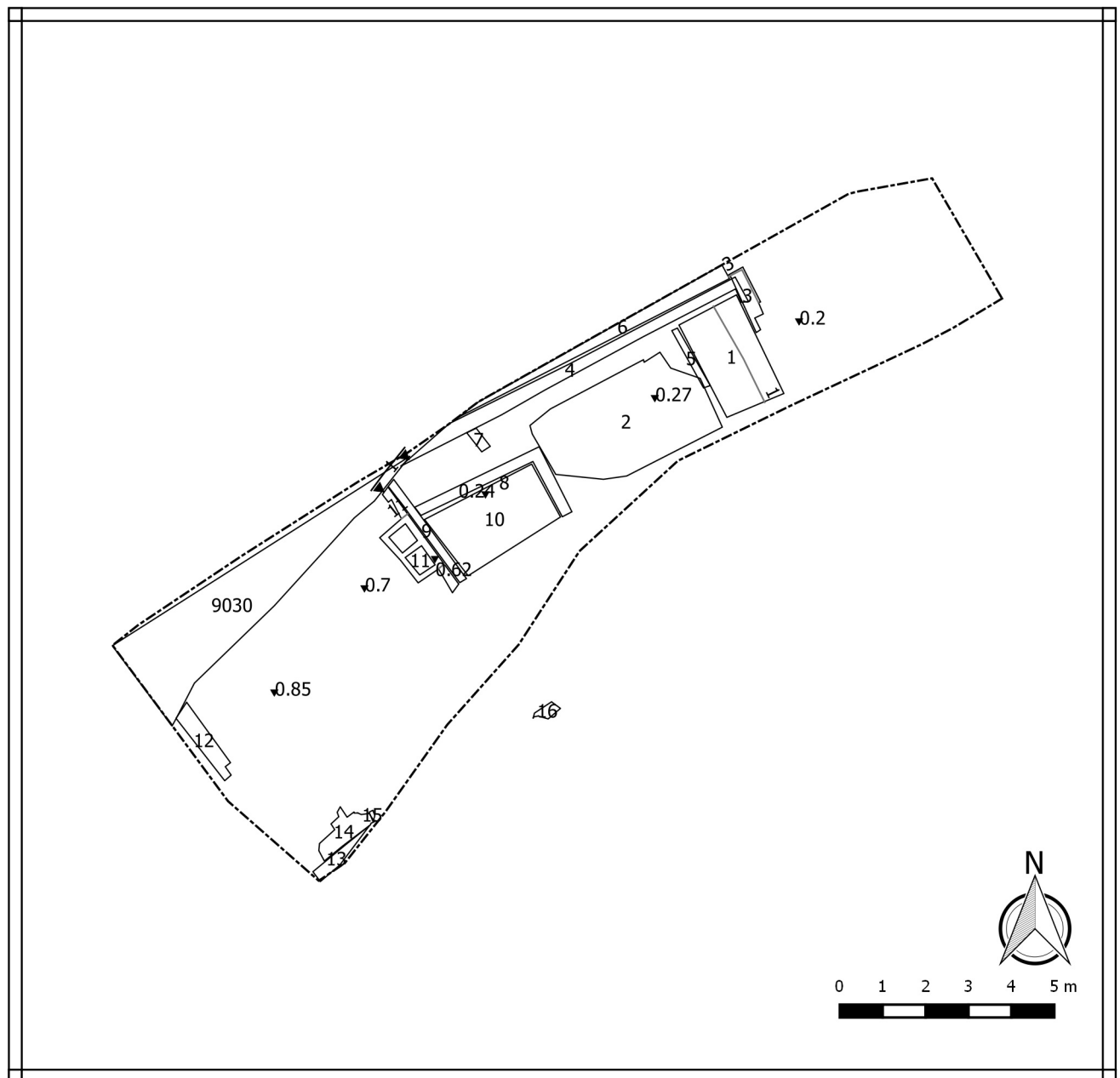
Wip, Maassluis
52230717
4559680100
RTO
GST
1:25.000
19-4-2018

Bijlage 2: Periodentabel

Bijlage 3. Allesporenkaart

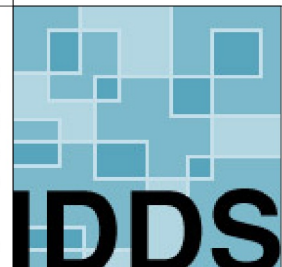

Legenda

- werkput
- sporen
- hoogtes
- profielkolom

IDDS Archeologie

Projectnaam: Wip, Maassluis
Projectnummer: 51040317
OMnr: 4044405100
Projectleider: RTO
Getekend door: AKO
Schaal: 1:150
Datum: 13-11-2018

Bijlage 4: Sporenlijst

Spoornummer	Omschrijving	NAP bovenzijde	NAP onderzijde
1	Vloer	0.51 m NAP	0.21 m NAP
2	Straat	0.43 m NAP	0.09 m NAP
3	Fundering	0.44 m NAP	0.00 m NAP
4	Fundering	1.16 m NAP	0.45 m NAP
5	Muur	0.32 m NAP	0.11 m NAP
6	Straat	0.77 m NAP	0.67 m NAP
7	Fundering	0.91 m NAP	0.17 m NAP
8	Muur	0.94 m NAP	0.08 m NAP
9	Muur	0.76 m NAP	-0.36 m NAP
10	vloer	0.26 m NAP	0.19 m NAP
11	Muur	0.74 m NAP	0.16 m NAP
12	Muur	0.97 m NAP	>0.04 m NAP
13	Muur	-	-

Bijlage 5: Vondstenlijst

vnr	categorie	aantal	gewicht	spoor	put	vlak	vak	vul	seg
1.1	Dierlijk bot	2	46,6	3	1	1			
1.2	Metaal ijzer	1	29,6	3	1	1			
2.1	Baksteen	2	2391,9	1	1	1			
3.1	Baksteen	2	1432	2	1	1			
4.1	Baksteen	1	2122,2	3	1	1			
5.1	Baksteen	1	2169	4	1	1			
6.1	Baksteen	1	1935,2	5	1	1			
7.1	Baksteen	2	2221,6	6	1	1			
8.1	Baksteen	1	804,1	7	1	1			
9.1	Baksteen	1	795,1	8	1	1			
10.1	Baksteen	2	2353	9	1	1			
11.1	Baksteen	1	748,4	11	1	1			
12.1	Tegel	4	1684,5	12	1	1			
13.1	Aardewerk onbepaald	2	29,9	13	1	1			
14.1	Tegel	2	46	10	1	1			
15.1	Tegel	2	422	11	1	1			
16.1	Tegel	7	625,4	11	1	1			
17.1	Keramiek pijpen	2	6,1	11	1	1			
18.1	Tegel	4	299,5	11	1	1			
19.1	Tegel	4	258,9	11	1	1			
20.1	Tegel	2	302,5	20	1	1			
21.1	Aardewerk onbepaald	3	65	9030	1	1	2		
21.2	Tegel	1	90	9030	1	1	2		
21.3	Dierlijk bot	2	13,6	9030	1	1	2		
21.4	Glas	1	9,9	9030	1	1	2		
21.5	Keramiek pijpen	1	1,7	9030	1	1	2		
22.1	Bouwmateriaal keramisch	2	442	9030	1	1	3		
22.2	Aardewerk onbepaald	24	579,1	9030	1	1	3		
22.3	Tegel	4	37,6	9030	1	1	3		
22.4	Keramiek pijpen	1	17	9030	1	1	3		
22.5	Dierlijk bot	1	1,3	9030	1	1	3		
22.6	Baksteen	1	6,4	9030	1	1	3		
22.7	Metaal ijzer	1	17	9030	1	1	3		
23.1	Bouwmateriaal keramisch	3	252	9030	1	1	4		
23.2	Aardewerk onbepaald	3	184,8	9030	1	1	4		
23.3	Tegel	8	904	9030	1	1	4		
23.4	Steen onbepaald	1	17,9	9030	1	1	4		
24.1	Aardewerk onbepaald	3	422,3	9030	1	1	5		
24.2	Dierlijk bot	1	142,9	9030	1	1	5		
25.1	Baksteen	2	2014,9	12	1	1			
26.1	Tegel	1	3662,6	10	1	1			
27.1	Baksteen	1	842	13	1	1			
28.1	Baksteen	1	1338	9	1	1			
29.1	Baksteen	1	1514	11	1	1			